

**ÇOCUKLARIN PROBLEM DAVRANIŞLARI İLE EBEVEYNLERİNİN KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹**

**THE RELATIONSHIP BETWEEN PROBLEM BEHAVIOURS OF THE CHILDREN AND
PERSONALITY CHARACTERISTICS OF THE PARENTS**

Dr. Öğr. Üyesi Fatma YAŞAR EKİCİ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı,
fatmayasarekici@hotmail.com, İstanbul /Türkiye

Gülsüm GÖGER

Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, gulsumgogerr@hotmail.com,
İstanbul/Türkiye

ÖZ

Bu araştırmada, çocukların problem davranışları ile ebeveynlerinin kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde; ebeveynlerin kişilik özelliklerinin ve çocukların problem davranışlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. İlişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenen araştırmanın örneklemini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Avrupa Yakası'ndaki Büyükçekmece, Beylikdüzü, Avcılar, Küçükçekmece ve Esenler ilçelerinden basit seçkisiz örnekleme modeliyle seçilmiş 15 okul öncesi eğitim kurumunda (4 devlet, 11 özel) eğitim görmekte olan 4-6 yaş grubu 315 çocuk ve ebeveynlerinden oluşmuştur. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Bilgi Formu, Uluslararası Kişilik Envanteri ve Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (PKBS-2)'dir. Araştırma için toplanan veriler SPSS 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular şöyledir: Ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocukların problem davranışları arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Ebeveynlerin kişilik özellikleri ebeveynin çalışma durumuna ve sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Çocukların problem davranışları ise ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmazken; devam edilen anaokul türüne, annenin çalışma durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Kişilik Özellikleri, Okul Öncesi Eğitim, Problem Davranış

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the relationship between the personality characteristics of parents and the problem behaviours of the children. Within the scope of this basic aim; it is surveyed that if the personality characteristics of parents and the problem behaviours of their children differentiates or not according to several variables. The sample which is regulated in accordance of the relational screening model is consisted of the 315 children in the 4-6 age group and their parents which are getting education in 15 preschool education institutions (4 public and 11 private) that are located in European side of İstanbul province; Büyükçekmece, Beylikdüzü, Avcılar, Küçükçekmece and Esenler districts by simple random sampling method in 2016-2017 academic year. The data collection tools are; Information Form, International Personality Inventory-Short Version (IPISV) and Preschool and Kindergarten Behaviour Scales-2 (PKBS-2). The data collected for the research were analyzed using SPSS 22 program. The findings obtained from the research are as follows: There is a significant relationship between the personality characteristics of parents and the problem behaviours of their children. Personality characteristics of parents differentiate in significant levels according

¹Bu makale, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Dr.Öğr.Üyesi Fatma YAŞAR EKİCİ danışmanlığındaki Gülsüm GÖGER'in yüksek lisans tez çalışması temelinde hazırlanmıştır

to the employment status, number of children they have. The problem behaviours of the children differentiate in significant levels according to the type of preschool, the employment status of mother and the level of income; but not differentiate in significant levels according to the number of children in family.

Key Words: Parents' Personality Characteristics, Preschool Education, Problem Behaviours

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocuğun doğduğu günden ilkokulun başlangıcına kadarki evrede çocuğun gelişiminin oldukça hızlı olduğu, öğrenmeye en açık olduğu ve kişiliğin temellerinin atıldığı dönemdir. Bu dönemde çocuğun zihinsel, fiziksel, dil ve motor becerileri kadar sosyal ve duygusal becerileri de hızla gelişir. Erken çocukluk dönemi de denilen bu evrede çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi yeteri kadar desteklenmediği takdirde çocukta problem davranışlar ortaya çıkabilir. Kanlıklılıçer'e göre (2005:11) problem davranışlar, bireyin hem kendisine hem de çevresine zarar veren ve içinde bulunduğu toplumun sosyal değerlerine uygun olmadığı için bireyin sosyal ortamların dışında kalmasına neden olan davranışlardır.

İlgili alan yazında problem davranışlar farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Balcıoğlu (2000) çocukların davranış ve uyum sorunlarını Davranış Bozuklukları, Duygusal Bozukluklar, Alışkanlık Bozuklukları ve Ağır Ruhsal Bozukluklar olmak üzere dört başlıkta sınıflandırmaktadır. Candarella ve Merrell (1997) ise problem davranışları "İçe Yönelim (internalizing) ve Dışa Yönelim (externalizing) problem davranışlar" olmak üzere 2 başlıkta sınıflandırmıştır. Dışa yönelim davranış problemleri; antisosyal davranışlar, saldırganlık ve aşırı hareketlilik gibi düşük özdenetimin bir unsuru olarak kendisini göstermektedir (Merrell, 2001:2). İçe yönelim problem davranışlar; kaygı, korku, tedirginlik, içe kapanıklık (utangaçlık), bedensel şikâyetler ve bunalma gibi anksiyöz davranışları kapsamaktadır. İçe yönelim problem davranışların erken tanımlanamaması ve önlem alınamaması çeşitli ruh hastalıklarının gelişmesine ve sosyal izolasyon gibi ruhsal sorunlara neden olabilmektedir (Merrell, 1995:230; Merrell, 2003:4).

Çocukların problem davranışları üzerinde en önemli etkenlerden biri ebeveynlerdir. Nitekim, çocukların davranış problemleri üzerinde; aile içi yaşantılar, yanlış anne-baba tutumları (baskıcı, aşırı disiplinli, aşırı koruyucu ve aşağılayıcı aile tutumları) gibi nedenlerin yanında, kalıtsal nedenlerin de etkisi olabileceği düşünülmektedir (Kırcaali-İftar, Erbaş, Tekin-İftar, 2011). Ebeveynlerin kişilik özellikleri de bu bağlamda değerlendirilebilir. Kişilik özellikleri John, Hampson ve Goldberg'e (1991) göre, duruma bağlı olarak ortaya çıkan duygusal tepkilerdir. Kişilik özelliklerinin incelenmesinde Beş Faktör Kişilik Kuramının son yirmi yıldır ön plana çıktığı görülmektedir (Klimstra, 2012). Bahsedilen beş faktör kişilik modeli; dışadönüklük- içedönüklük, yumuşak başlılık-düşmanlık, sorumluluk-dağımlılık, duygusal denge-duygusal dengesizlik, gelişime açıklılık-gelişime kapalılık olarak kişiliği değerlendirmektedir (Güneri-Yöyen, 2016:1309). Beş faktör modeli çerçevesinde hazırlanan kişilik özellikleri (dışadönüklük- içedönüklük, yumuşak başlılık-düşmanlık, sorumluluk-dağımlılık, duygusal tutarsızlık- duygusal tutarlılık, gelişime açıklık-gelişime kapalılık) insanların, geçmişteki tecrübelerine dayanarak içinde bulunduğu zamanı tahmin etme, açıklama ve sosyal davranışlarını kontrol etmelerine imkan sağlarken, duygu durum kavramları mevcut durumun değişimlenmesiyle kontrol edilebilecek davranışları belirtmektedir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2011:8). Dışadönüklük faktörünün özelliği kişilerin; 'sosyal, aktif, kararlı, konuşkan, girgin' gibi özelliklerdir (Costa ve McCrea, 1992:15; Akt: Aktaş, 2006:10). Yumuşak başlılık-Uyumluluk faktörünün özelliği; nazik, ince, saygılı, güvenli, esnek, açık kalpli ve merhametli olmaktır (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2011: 11). Sorumluluk faktörünün özelliği; sorumlu, bağımlı, dikkatli, disiplinli, başarı kazanma güdüsü kuvvetli, azimli kişiliği ifade etmektedirler. Duygusal denge faktörü; 'kişinin sınırlı olup olmaması, kendine güven derecesi, kuruntulu olması, mahcup olması ve endişeli olması gibi özelliklerdir. Ayrıca korku, üzüntü, öfke ve suçluluk gibi negatif duygulara genel bir eğilimi ve psikolojik sıkıntılara karşı duyarlılığı olan kişiler bu faktör içinde yer almaktadır. Gelişime açıklık faktörü ise; 'hassas, esnek, yaratıcı, kültürlü, entelektüel olma ve sanatsal düşünme' gibi özelliklerdir (Aktaş, 2006:10-11).

Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde çocukların problem davranışları ve problem davranışlarının çeşitli bağımlı ve bağımsız değişkenlere göre incelendiği çok sayıda araştırmaya rastlanmıştır (Yılmaz, 2018; Çebi, 2017; Yücesan, 2017; Canbolat, 2017; Köyceğiz, 2017; Gülleci, 2017; Sop, 2016; Kılınc, 2016; Yiğit, 2015; Gözübüyük, 2015; Çetintaş, 2015; Parsak, 2015; Bolattekin, 2014; Kızıllık-Kartal, 2014; Tarkoçin, 2014; Yüksek-Usta, 2014; Yaşar-Ekici, 2013; Gültekin-Akduman ve Türkoğlu, 2013; Bağcı, 2013; Jung, Raikes and Chazan-Cohen, 2013; Rizzo, 2013; Samarakbody et.al, 2012; Özbey, 2012; Eratay, 2011; Taşın-Yeter, 2010; Ünsal, 2010; Dursun, 2010; Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010; Uyanık-Balat, Şimşek ve Akman, 2008; Özbey ve Alisinanoğlu, 2009; Raver et.al, 2009; Meagher et.al, 2009; Davenport et.al, 2008; Jun-Li-Chen, 2008; Şehirli, 2007; Brown, 2007; Kwon, 2007; Velderman et.al, 2006; Aunola and Nurmi,

2005; Poyraz ve Özyürek, 2005; Keane and Calkins, 2004; Hyde et.al, 2004; Prinzie et.al, 2004; Kerr et.al, 2004; Anselmi et.al, 2004). Bunun yanında; kişilik özellikleri ile ilgili evli bireylerin (Deniz, 2017, Tuzcu, 2017, Şatıroğlu, 2017) ve ebeveynlerin (Dayıoğlu, 2017; İnanç, Altıntaş ve Barış, 2017; Bilge, 2013; Kuruçay, 2012; Kaya, 2010) kişilik özelliklerinin çeşitli bağımlı ve bağımsız değişkenlerle ilişkisini inceleyen araştırmalara rastlanmıştır. Fakat çocukların problem davranışlarının ebeveynlerinin kişilik özellikleri ile ilişkisini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın konusu “çocukların problem davranışları ile ebeveynlerinin kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi” olarak belirlenmiştir.

1.1.Araştırmanın Temel Amaç ve Alt Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı, çocukların problem davranışları ile ebeveynlerinin kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu temel amaca bağlı olarak belirlenen alt amaçlar şunlardır:

1. Çocukların problem davranışları ile ebeveynlerinin kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- 2.Ebeveynlerin kişilik özellikleri; çalışma durumuna ve sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Çocukların problem davranışları; devam edilen anaokulu türüne, ailedeki çocuk sayısına, annenin çalışma durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Araştırmanın Modeli

Çocukların problem davranışları ile ebeveynlerinin kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modelinde ise; iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığı ve/veya derecesi belirlenmeye çalışılır (Karasar, 1999: 81).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, İstanbul ilinin Avrupa yakasında yer alan okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim görmekte olan 4-6 yaş grubu çocuklar ve ebeveynleri oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme ise İstanbul ilinin Avrupa Yakası'ndaki 5 ilçede (Avcılar, Beylikdüzü, Küçükçekmece, Esenler, Büyükçekmece) basit seçkisiz örnekleme yoluyla seçilmiş 15 okul öncesi eğitim kurumunda (4 devlet ve 11 özel okul öncesi eğitim kurumu) eğitim görmekte olan 4-6 yaş grubu 315 çocuk ve ebeveynlerinden oluşmuştur.

Örnekleme yer alan ebeveynlerin 20'si (6.3) düşük, 273'ü (%86.7) orta ve 22'si (%7.0) yüksek gelirlidir. Ebeveynlerin 158'i (%50.2) çalışmakta, 157'si (49.8) çalışmamaktadır. Ebeveynlerin 111'i (35.2) tek çocuğa, 165'i (52.4) iki çocuğa ve 39'u (12.4) üç ve daha fazla çocuğa sahiptirler. Annelerin 132'si (%41.9) çalışmakta, 183'ü (%58.1) çalışmamaktadır. Örnekleme yer alan 315 çocuğun 165'i (%52.4) özel, 150'si (%47.6) devlet okulunda eğitim görmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, 'Bilgi Formu', 'Uluslararası Kişilik Envanteri-Kısa Formu (IPISV)' ve 'Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nde (Preschool and Kindergarten Behaviour Scale (PKBS-2)) yer alan "Problem Davranış Ölçeği" kullanılmıştır.

Bilgi Formu: Bilgi formu, ebeveynlerin çalışma durumu, ailedeki çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi, çocuğun devam ettiği anaokulu türü ve annenin çalışma durumuna ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından kapalı uçlu sorular şeklinde hazırlanmıştır.

Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu (IPISV): Araştırmada, ebeveynlerin kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu (IPISV) kullanılmıştır. IPI, Beş Faktör Kişilik Modeli üzerinden yapılandırılmış bir envanterdir. Robert McCrae tarafından 1985' te geliştirilen model, 1992 yılında Costa ve McCrae tarafından revize edilmiştir. Beş faktör kişilik modeli; duygusal denge, dışa dönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk sahibi olma alt boyutlarından oluşmaktadır (Costa, Bush, Zonderman ve McCrae, 1986; Costa ve McCrae, 1995; McCrae, Costa, Martin, 2004; Akt: Güneri-

Yöyen,2016:1311). Goldberg; Robert McCrae tarafından geliştirilen, Costa ve McCrae tarafından revize edilen beş faktör kişilik modeli üzerinden, Uluslararası Kişilik Envanter Havuzu Projesi (International Personality Item Pool-IPIP) kapsamında, Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Versiyonunu (International Personality Inventory Short Form-IPISV) geliştirmiş ve bu kısa versiyonun geçerlik güvenirlik çalışmalarını yapmıştır (Goldberg, 1999; Goldberg at al., 2006). Ölçeğin kısa versiyonu kişinin kendi kendisini değerlendirdiği beşli likert tipinde 50 sorudan oluşmaktadır. IPISV'in orijinal formunda tüm ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .89, olarak tespit edilmiştir (Tabak, Basım, Tatar ve Çetin, 2010:545). Ölçeğin Türkçe uyarlaması ve geçerlilik güvenirlik çalışması Güneri-Yöyen (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması, beşli likert tipinde ve 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; dışadönüklük-içedönüklük, yumuşakbaşlılık-düşmanlık, sorumluluk-dağınıklık, duygusal denge ve yeniliğe açıklık-yeniliğe kapalıdır. Ölçeğin genel güvenirliği .810 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak için açıklayıcı faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlilik çalışması için faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Tüm ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .82 olarak tespit edilmiştir Ölçeği oluşturan faktörlerin cronbach alfa değerleri .550 ile .758 arasında, varyans oranları %6.055 ile %7.605 arasında değişmektedir. Bu oranlar ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca modele ait uyum iyiliği indeksleri Kikare/SD= 2,40; RMSEA=.051; RMR=0,099; CFI= 0,77; GFI= 0,85; AGFI= 0,86 olarak bulunmuştur (Güneri-Yöyen,2016:1312-1313).

Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği-2 (PKBS-2): Araştırmada çocukların problem davranışlarını ölçek amacıyla "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği"nde (Preschool and Kindergarten Behaviour Scale (PKBS-2)) yer alan "Problem Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. PKBS-2, okul öncesi dönemde 3-6 yaş çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışlarını ölçmek amacıyla 1994 yılında Merrell tarafından geliştirilmiş; 2003 yılında ölçek tekrar gözden geçirilerek norm çalışması yapılmıştır. Ölçeğin Türk çocukları için geçerlik ve güvenirlik çalışması Özbey (2009) tarafından yapılmıştır. Türkçe form, 27 maddeden ve 'Dışa Yönelim, İçe Yönelim, Anti-sosyal ve Ben Merkezci' olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci faktör için yapı güvenirliği .96, açıklanan varyans .62; ikinci faktör için yapı güvenirliği .90, açıklanan varyans .65, üçüncü faktör için yapı güvenirliği .89, açıklanan varyans .73, dördüncü faktör için yapı güvenirliği .75, açıklanan varyans .51 olarak saptanmıştır. Problem Davranış Ölçeği'nde birinci faktörün Cronbach Alfa değeri .95, ikinci faktörün Cronbach Alfa değeri .87, üçüncü faktörün Cronbach Alfa değeri .81, dördüncü faktörün Cronbach Alfa değeri .72; Problem Davranış Ölçeği toplam Cronbach Alfa değeri ise .96 olarak bulunmuştur (Özbey ve Alisinanoğlu, 2009:495). Problem Davranış Ölçeği'nden çocukların yüksek puan almaları problem davranışların yüksek düzeyde olması; düşük puan almaları ise daha az problem davranışa sahip olmaları anlamına gelmektedir (Özbey, 2009:104-124).

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 13.03.2017-05.06.2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Öncelikle, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden ölçeklerin uygulanması ile ilgili resmi izinler alınmıştır. Örnekleme yer alan çocukların eğitim görmekte oldukları okul öncesi eğitim kurumlarının yöneticilerine konuya dair bilgi verilip izin alındıktan sonra ölçekler dağıtılmıştır. Form ve ölçeklerin doldurulması işlemi tamamlandıktan sonra, doldurulmuş olan tüm form ve ölçekler, çözümlenmek üzere toplanmıştır.

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen araştırma verilerinin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Ardından dağılımın normallik durumuna uygun şekilde; Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Bağımsız Grup t Testi kullanılarak veriler çözümlenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, alt amaçlar çerçevesinde tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

3.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı, çocukların problem davranışları ile ebeveynlerinin kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Aşağıda birinci alt amaca ilişkin bulgular tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 1. PDÖ ve UKE'den Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment

Korelasyon Analiz Sonuçları										
Boyut		Dışa dönüklük	İçe dönüklük	Yumuşak başlılık	Düşmanlık	Sorumluluk	Dağınıklık	Duygusal Dengesizlik	Gelişime Açıklık	Gelişime Kapalılık
G.P.D	r	-.115*	.077	-.191*	.108	-.201*	.154*	.018	-.042	.015
	p	.041	.171	.001	.055	.000	.006	.744	.453	.792
D.Y	r	-.064	.069	-.180*	.106	-.170*	.151*	.010	-.024	.014
	p	.254	.220	.001	.060	.002	.007	.862	.666	.805
İ.Y	r	-.223*	.057	-.153*	.047	-.217*	.095	-.018	-.090	.050
	p	.000	.316	.007	.405	.000	.091	.748	.111	.374
A.S	r	-.184*	.050	-.265*	.102	-.271*	.208*	.043	-.097	.047
	p	.001	.374	.000	.071	.000	.000	.447	.086	.405
B.M	r	-.051	.088	-.059	.105	-.082	.062	.077	.015	-.072
	p	.364	.121	.299	.064	.148	.272	.174	.792	.205

(PDÖ: Problem Davranış Ölçeği; UKE: Uluslararası Kişilik Envanteri; G.P.D.: Genel Problem Davranış; D.Y.: Dışa Yönelim; İ.Y.: İçe Yönelim; A.S.: Anti-sosyal; B.M.: Benmerkezcil)

* $p < .05$

Tablo 1'de görüldüğü gibi, ebeveynlerin *İçedönüklük* ($r = .077; p > .05$), *Düşmanlık* ($r = .108; p > .05$), *Duygusal Dengesizlik* ($r = .018; p > .05$), *Gelişime Açıklık* ($r = -.042; p > .05$) ve *Gelişime Kapalılık* ($r = .015; p > .05$) alt boyutlarından aldıkları puanlarla çocuklarının *Problem Davranış Ölçeği* genelinden alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; ebeveynlerin *Dışadönüklük* ($r = -.115; p < .05$), *Yumuşakbaşlılık* ($r = -.191; p < .05$) ve *Sorumluluk* ($r = -.201; p < .05$) alt boyutlarından aldıkları puanlarla çocuklarının *Problem Davranış Ölçeği* genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Bunun yanında; ebeveynlerin *Dağınıklık* ($r = .154; p < .05$) alt boyutundan aldıkları puanlarla çocuklarının *Problem Davranış Ölçeği* genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Yani, ebeveynlerin dışadönüklük, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk kişilik özellikleri arttıkça; çocuklarının genel problem davranış düzeyleri azalmaktadır. Bununla birlikte; ebeveynlerin dağınıklık kişilik özelliği arttıkça çocuklarının genel problem davranış düzeyleri artmaktadır.

Ebeveynlerin *Dışadönüklük* ($r = -.064; p > .05$), *İçedönüklük* ($r = .069; p > .05$), *Düşmanlık* ($r = .106; p > .05$), *Duygusal Dengesizlik* ($r = .010; p > .05$), *Gelişime Açıklık* ($r = -.024; p > .05$) ve *Gelişime Kapalılık* ($r = .014; p > .05$) alt boyutlarından aldıkları puanlarla çocuklarının *Dışa Yönelim* alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; ebeveynlerin *Yumuşakbaşlılık* ($r = -.180; p < .05$) ve *Sorumluluk* ($r = -.170; p < .05$) alt boyutlarından aldıkları puanlarla çocuklarının *Dışa Yönelim* alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Bunun yanında; ebeveynlerin *Dağınıklık* ($r = .151; p < .05$) alt boyutundan aldıkları puanlarla çocuklarının *Dışa Yönelim* alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Yani, ebeveynlerin yumuşakbaşlılık ve sorumluluk kişilik özellikleri arttıkça çocuklarının dışa yönelim problem davranış düzeyleri azalmaktadır. Bununla birlikte, ebeveynlerin dağınıklık kişilik özellikleri arttıkça çocuklarının dışa yönelim problem davranış düzeyleri artmaktadır.

Ebeveynlerin *İçe dönüklük* ($r = .057; p > .05$), *Düşmanlık* ($r = .047; p > .05$), *Dağınıklık* ($r = .095; p > .05$), *Duygusal Dengesizlik* ($r = -.018; p > .05$) *Gelişime Açıklık* ($r = -.090; p > .05$) ve *Gelişime Kapalılık* ($r = .050; p > .05$) alt boyutundan aldıkları puanlarla çocuklarının *İçe Yönelim* alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; ebeveynlerin *Dışadönüklük* ($r = -.223; p < .05$), *Yumuşakbaşlılık* ($r = -.153; p < .05$) ve *Sorumluluk* ($r = -.217; p < .05$) alt boyutlarından aldıkları puanlarla çocuklarının *İçe Yönelim* alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Yani, ebeveynlerin dışadönüklük, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk kişilik özellikleri arttıkça çocuklarının içe yönelim problem davranış düzeyleri azalmaktadır.

Ebeveynlerin *İçe dönüklük* ($r = .050; p > .05$), *Düşmanlık* ($r = .102; p > .05$), *Duygusal Dengesizlik* ($r = .043; p > .05$), *Gelişime Açıklık* ($r = -.097; p > .05$) ve *Gelişime Kapalılık* ($r = .047; p > .05$) alt boyutlarından aldıkları puanlarla çocuklarının *Antisosyal* alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; ebeveynlerin *Dışadönüklük* ($r = -.184; p < .05$), *Yumuşakbaşlılık* ($r = -.265; p < .05$) ve *Sorumluluk* ($r = -.271; p < .05$) alt boyutundan aldıkları puanlarla çocuklarının *Antisosyal* alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Bunun yanında; ebeveynlerin *Dağınıklık* ($r = .208; p < .05$) alt boyutundan aldıkları puanlarla çocuklarının *Antisosyal* alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Yani, ebeveynlerin dışadönüklük, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk kişilik

özellikleri arttıkça çocukların antisosyal problem davranış düzeyleri azalmaktadır. Bununla birlikte; ebeveynlerin dağınıklık kişilik özellikleri arttıkça çocukların antisosyal problem davranış düzeyleri artmaktadır.

Ebeveynlerin *Dışadönüklük* ($r = -.051; p > .05$), *İçedönüklük* ($r = .088; p > .05$), *Yumuşakbaşlılık* ($r = -.059; p > .05$), *Düşmanlık* ($r = .105; p > .05$), *Sorumluluk* ($r = -.082; p > .05$), *Dağınıklık* ($r = .062; p > .05$), *Duygusal Dengesizlik* ($r = .077; p > .05$), *Gelişime Açıklık* ($r = .015; p > .05$) ve *Gelişime Kapalılık* ($r = -.072; p > .05$) alt boyutlarından aldıkları puanlarla çocuklarının *Benmerkezci* alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmamıştır.

3.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı, ebeveynlerin kişilik özelliklerinin çalışma durumuna ve sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir.

Tablo 2. UKE'den Alınan Puanların Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Ölçeğin Boyutları	Alt	Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sh $\bar{x}$	T testi		
							t	Sd	P
Dışadönüklük	Çalışan		158	15.26	3.46	.27488	1.014	313	.312
	Çalışmayan		157	14.88	3.20	.25549			
İçedönüklük	Çalışan		158	11.18	4.13	.32818	-.257	313	.797
	Çalışmayan		157	11.30	3.86	.30770			
Yumuşakbaşlılık	Çalışan		158	20.16	3.65	.29062	-4.062	313	.000*
	Çalışmayan		157	21.65	2.81	.22444			
Düşmanlık	Çalışan		158	8.20	3.55	.28277	3.049	313	.002*
	Çalışmayan		157	7.09	2.89	.23063			
Sorumluluk	Çalışan		158	20.41	4.24	.33754	-1.072	313	.284
	Çalışmayan		157	20.87	3.34	.26650			
Dağınıklık	Çalışan		158	8.47	3.99	.31742	4.681	313	.000*
	Çalışmayan		157	6.52	3.36	.26816			
Duygusal Dengesizlik	Çalışan		158	23.66	7.06	.56195	1.188	313	.236
	Çalışmayan		157	22.76	6.37	.50825			
Gelişime Açıklık	Çalışan		158	22.53	4.13	.32828	3.714	313	.000*
	Çalışmayan		157	20.82	4.07	.32517			
Gelişime Kapalılık	Çalışan		158	2.39	1.45	.11563	-.725	313	.469
	Çalışmayan		157	2.51	1.41	.11273			

(UKE=Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu)

* $p < .05$

Tablo 2'de görüldüğü üzere UKE'nin, *Dışadönüklük* ($t = 1.014; p > .05$), *İçedönüklük* ($t = -.257; p > .05$) *Sorumluluk* ($t = -1.072; p > .05$), *Duygusal Dengesizlik* ($t = 1.188; p > .05$) ve *Gelişime Kapalılık* ($t = -.725; p > .05$) alt boyutlarında çalışma durumuna göre grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; UKE'nin *Yumuşakbaşlılık* ($t = -4.062; p < .05$) alt boyutunda çalışma durumuna göre grupların aritmetik ortalamaları arasında çalışan ebeveynler lehine istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. Ayrıca, UKE'nin *Düşmanlık* ($t = 3.049; p < .05$) *Dağınıklık* ($t = 4.681; p < .05$) ve *Gelişime Açıklık* ($t = 3.714; p < .05$) alt boyutlarında çalışma durumuna göre grupların aritmetik ortalamaları arasında çalışan ebeveynler lehine istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır.

Tablo 3. UKE'den Alınan Puanların Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Ölçek	Grup	f . $\bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
		N	$\bar{X}$	SS	VAR.K	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark	
Dışadönüklük	1 Çocuk	111	15.45	3.08	G.Arası	69.76	2	34.880	3.187	.043*	3-1*	
	2 Çocuk	165	15.09	3.36	G.İçi	3414.70	312	10.945				
	3 ve üstü çocuk	39	13.89	3.66	Toplam	3484.463	314					
İçedönüklük	1 Çocuk	111	11.53	4.58	G.Arası	67.08	2	33.542	2.125	.121	----	
	2 Çocuk	165	10.83	3.77	G.İçi	4924.580	312	15.784				
	3 ve üstü çocuk	39	12.12	2.71	Toplam	4991.663	314					
Yumuşak başlılık	1 Çocuk	111	21.20	3.16	G.Arası	17.031	2	8.515	.762	.468	----	
	2 Çocuk	165	20.76	3.25	G.İçi	3486.919	312	11.176				

	3 ve üstü çocuk	39	2058	4.14	Toplam	3503.949	314			
Düşmanlık	1 Çocuk	111	8.07	3.45	G.Arası	43.245	2	21.622	2.019	.134
	2 Çocuk	165	7.29	3.11	G.İçi	3340.641	312	10.707		-----
	3 ve üstü çocuk	39	7.92	3.54	Toplam	3383.886	314			
Sorumluluk	1 Çocuk	111	20.86	4.48	G.Arası	233.668	2	116.834	8.382	.000*
	2 Çocuk	165	21.03	3.60	G.İçi	4348.796	312	13.938		3-2*
	3 ve üstü çocuk	39	18.35	4.83	Toplam	4582.463	314			
Dağınıklık	1 Çocuk	111	8.33	4.21	G.Arası	178.860	2	89.430	6.371	.002*
	2 Çocuk	165	6.78	3.35	G.İçi	4379.889	312	14.038		2-1*
	3 ve üstü çocuk	39	8.15	3.89	Toplam	4558.749	314			
Duygusal dengesizlik	1 Çocuk	111	24.27	6.75	G.Arası	241.911	2	120.956	2.699	.069
	2 Çocuk	165	22.39	6.71	G.İçi	13982.260	312	44.815		----
	3 ve üstü çocuk	39	23.64	7.42	Toplam	14224.17	314			
Gelişime	1 Çocuk	111	22.80	3.89	G.Arası	365.848	2	182.924	11.127	.000*
Açıklık	2 Çocuk	165	21.47	4.18	G.İçi	5129.123	312	16.439		2-1*
	3 ve üstü çocuk	39	19.30	3.91	Toplam	5494.971	314			3-1*
Gelişime	1 Çocuk	111	2.40	1.43	G.Arası	10.013	3	5.006	2.464	.087
Kapalılık	2 Çocuk	165	2.36	1.42	G.İçi	633.974	312	2.032		-----
	3 ve üstü çocuk	39	2.92	1.38	Toplam	643.987	314			

* p<.05

Tablo 3’de görüldüğü üzere, ailedeki çocuk sayısına göre UKE’nin *İçedönüklük* (F=2.125;p>.05), *Yumuşakbaşlılık* (F=.762;p>.05), *Düşmanlık* (F=2.019;p>.05), *Duygusal Dengesizlik* (F=2.669;p>.05) ve *Gelişime Kapalılık* (F=2.464;p>.05) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır.

Bundan farklı olarak; ailedeki çocuk sayısına göre UKE’nin *Dışadönüklük* (F=3.187;p<.05), *Sorumluluk* (F=8.382;p<.05), *Dağınıklık* (F=6.371;p<.05) ve *Gelişime Açıklık* (F=11.127;p<.05) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Farkın hangi gruplar lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Post Hoc Tukey analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda; 1 çocuğu olan ebeveynlerin *Dışadönüklük* alt boyutu puanlarının, 3 ve üstü sayıda çocuğu olan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. 1 ve 2 çocuğu olan ebeveynlerin *Sorumluluk* alt boyutu puanlarının, 3 ve üstü sayıda çocuğu olan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. 1 çocuğu olan ebeveynlerin *Dağınıklık* alt boyutu puanlarının, 2 çocuğu olan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. 1 çocuğu olan ebeveynlerin *Gelişime Açıklık* alt boyutu puanlarının, 2 çocuğu olan ve 3 ve üstü sayıda çocuğu olan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

3.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı, çocukların problem davranışlarının devam edilen anaokulu türüne, ailedeki çocuk sayısına, annenin çalışma durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşım farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir. Aşağıda üçüncü alt amaca ilişkin bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. PDÖ’den Alınan Puanların Devam Edilen Anaokulu Türüne Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Ölçeğin Boyutları	Alt	Anaokulu Türü	N	$\bar{X}$	SS	Sh $\bar{x}$	T testi		
							t	Sd	P
G.P.D		Özel	165	47.39	19.55	1.5225	3.902	313	.000*
		Devlet	150	39.67	15.00	1.22526			
D.Y		Özel	165	28.09	12.84	.99970	3.229	313	.001*
		Devlet	150	23.64	11.49	.93824			
İ.Y		Özel	165	9.01	3.95	.30794	4.360	313	.000*
		Devlet	150	7.28	2.97	.24268			
A.S		Özel	165	4.53	2.19	.17075	5.196	313	.000*
		Devlet	150	3.52	1.02	.08393			
B.M		Özel	165	5.76	2.52	.19678	1.887	313	.060
		Devlet	150	5.23	2.45	.20009			

* p<.05

Tablo 4’te görüldüğü üzere PDÖ’nün *Benmerkezci* (t=1.887;p>.05) alt boyutunda devam edilen anaokulu türüne göre grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; *Problem Davranış Ölçeği* genelinde (t=3.902; p<.05), *Dışa Yönelim* (t=3.229;p<.05), *İçe Yönelim* (t=4.360;p<.05) ve *Antisosyal* (t=5.196;p<.05) alt boyutlarında devam edilen anaokulu türüne göre

grupların aritmetik ortalamaları arasında özel anaokuluna devame den çocukların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır.

Tablo 5. PDÖ'den Alınan Puanların Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

f . $\bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları						
Ölçek	Grup	N	$\bar{X}$	SS	VAR.K	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
G.P.D	1 çocuk	11	44.28	18.13	G.Arası	274.938	2	137.469	.426	.654	
	2 çocuk	165	42.90	17.46	G.İçi	100690.0	312	322.727			----
	3 ve daha fazla	39	45.53	19.55	Toplam	100965.9	314				
D.Y	1 çocuk	11	26.09	12.65	G.Arası	115.145	2	57.572	.373	.689	
	2 çocuk	165	25.54	11.93	G.İçi	48159.60	312	154.358			----
	3 ve daha fazla	39	27.43	13.73	Toplam	48274.74	314				
İ.Y	1 çocuk	11	8.44	3.67	G.Arası	10.351	2	8.681	.661	.517	
	2 çocuk	165	7.96	3.57	G.İçi	1017.732	312	13.143			----
	3 ve daha fazla	39	8.41	3.68	Toplam	1028.083	314				
A.S	1 çocuk	11	4.14	1.84	G.Arası	3.684	2	5.175	1.587	.206	
	2 çocuk	165	3.90	1.63	G.İçi	1961.027	312	3.262			----
	3 ve daha fazla	39	4.43	2.33	Toplam	1964.711	314				
B.M	1 çocuk	11	5.61	2.37	G.Arası	11.326	2	1.842	.293	.746	
	2 çocuk	165	5.50	2.62	G.İçi	2843.995	312	6.285			----
	3 ve daha fazla	39	5.25	3.35	Toplam	2855.321	314				

* p<.05

Tablo 5'te görüldüğü üzere, ailedeki çocuk sayısına göre, *Problem Davranış Ölçeği* genelinde (F=.426;p>.05), *Dışa Yönelim* (F=.373;p>.05), *İçe Yönelim* (F=.661;p>.05), *Antisosyal* (F=1.587;p>.05) ve *Benmerkezci* (F=.293;p>.05) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır.

Tablo 6. PDÖ'den Alınan Puanların Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Ölçeğin Boyutları	Alt	Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sh $\bar{x}$	T testi		
							T	Sd	P
G.P.D		Çalışan	131	46.55	19.02	1.65628	2.402	313	.017*
		Çalışmayan	183	41.67	16.85	1.24593			
D.Y		Çalışan	131	27.89	13.09	1.14010	2.354	313	.019
		Çalışmayan	183	24.58	11.71	.86566			
İ.Y		Çalışan	131	8.48	3.71	.32326	1.240	313	.216
		Çalışmayan	183	7.97	3.54	.26226			
A.S		Çalışan	131	4.32	1.94	.16919	2.279	313	.023*
		Çalışmayan	183	3.85	1.68	.12451			
B.M		Çalışan	131	5.84	2.56	.22323	1.997	313	.047
		Çalışmayan	183	5.27	2.43	.17994			

* p<.05

Tablo 6'da görüldüğü üzere, annenin çalışma durumuna göre PDÖ'nün *Dışa Yönelim* (t=2.354;p>.05), *İçe Yönelim* (t=1.240;p>.05) ve *Benmerkezci* (t=1.997;p>.05) alt boyutlarında göre grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; annenin çalışma durumuna göre *Problem Davranış Ölçeği* genelinde (t=2.402;p<.05) ve *Antisosyal* (t=2.279;p<.05) alt boyutunda grupların aritmetik ortalamaları arasında annesi çalışan çocukların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır.

Tablo 7. PDÖ'den Alınan Puanların Gelir Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

f . $\bar{X}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları						
Ölçek	Grup	N	$\bar{X}$	SS	VAR.K	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
G.P.D	1.Düşük	20	54.35	24.77	G.Arası	3295.281	2	1647.640	5.263	.006*	2-1*
	2.Orta	273	43.48	17.40	G.İçi	97670.57	312	313.047			3-1*
	3.Yüksek	22	36.71	13.03	Toplam	100965.9	314				
D.Y	1.Düşük	20	31.90	16.19	G.Arası	1171.141	2	585.571	3.879	.022*	3-1*

	2.Orta	273	25.90	12.23	G.İçi	47103.60	312	150.973		
	3.Yüksek	22	21.36	8.15	Toplam	48274.74	314			
İ.Y	1.Düşük	20	9.75	4.54	G.Arası	65.998	2	32.999	2.541	.080
	2.Orta	273	8.14	3.59	G.İçi	4051.951	312	12.987		----
	3.Yüksek	22	7.31	2.60	Toplam	4117.949	314			
A.S	1.Düşük	20	6.05	3.10	G.Arası	91.258	2	45.629	15.196	.000*
	2.Orta	273	3.95	1.64	G.İçi	936.825	312	3.003		3-1*
	3.Yüksek	22	3.40	0.90	Toplam	1028.083	314			
B.M	1.Düşük	20	6.65	3.03	G.Arası	36.713	2	18.356	2.971	.053
	2.Orta	273	5.48	2.43	G.İçi	1927.999	312	6.179		----
	3.Yüksek	22	4.81	2.63	Toplam	1964.711	314			

* p<.05

Tablo 7’de görüldüğü üzere, ailenin gelir düzeyine göre PDÖ’nün *İçe Yönelim* (F=2.541;p>.05) ve *Benmerkezci* (F=2.971;p>.05) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; ailenin gelir düzeyine göre, *Problem Davranış Ölçeği’nin* genelinde (F=5.263;p<.05), *Dışa Yönelim* (F=3.879;p<.05) ve *Antisosyal* (F=15.196;p<.05) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Farkın hangi gruplar lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Post Hoc Tukey analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda; ailesinin gelir düzeyi düşük olan çocukların *Genel Problem Davranış* ve *Anti-sosyal* alt boyut puanlarının, ailesinin gelir düzeyi orta ve yüksek olan çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bunun yanında; ailesinin gelir düzeyi düşük olan çocukların *Dışa Yönelim* alt boyut puanlarının, ailesinin gelir düzeyi orta ve yüksek olan çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara göre; ebeveynlerin *dışadönüklük*, *yumuşakbaşlılık* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *genel problem davranışları* azalmaktadır. Ebeveynlerin *dağınıklık* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *genel problem davranışları* artmaktadır. Ebeveynlerin *yumuşakbaşlılık* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *dışa yönelim* problem davranışları azalmaktadır. Ebeveynlerin *dağınıklık* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *dışa yönelim* problem davranışları artmaktadır. Ebeveynlerin *dışadönüklük*, *yumuşakbaşlılık* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *içe yönelim* problem davranışları azalmaktadır. Ebeveynlerin *dışadönüklük*, *yumuşakbaşlılık* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *antisosyal* problem davranışları azalmaktadır. Ebeveynlerin *dağınıklık* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *antisosyal* problem davranışları artmaktadır. Bunların dışında ebeveynlerin diğer kişilik özellikleri ile çocuklarının problem davranışları arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Araştırmanın bu sonucu göstermektedir ki olumlu kişilik özellikleri olarak değerlendirilebilecek olan *dışadönüklük*, *yumuşakbaşlılık* ve *sorumluluk* özellikleri azaldıkça; çocukların problem davranışlarında artış olmaktadır. Bu durum, ebeveynlerin kişilik özelliklerine bağlı olarak çocuklarının davranış problemlerini algılamalarındaki farklılaşma ile de açıklanabilir. Nitekim Kurdek, (2003) ebeveynlerin çocuklarının davranış problemlerini algılamalarına yönelik yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin çocuklarının davranış problemlerini algılamalarını etkileyen faktörleri; anne-baba kişilik özellikleri, evlilik kalitesi, sosyal destek, anne-baba çocuk ilişkisinin niteliği ve anne-baba çocuk ilişki modelleri olarak ifade etmiştir. Ebeveynlerin kişilik özellikleri, psikopatolojilere yatkınlık düzeylerini ve çocuklarıyla kuracakları bağlanma ilişkisini de etkileyecektir. Ebeveynlerin olumsuz kişilik özelliklerine sahip olması, psikopatolojik sorunlar yaşamasına ve çocuklarıyla güvensiz bağlanma ilişkisi kurmalarına neden olabilir. Bu da çocuklarda problem davranışların artmasına yol açabilir. Nitekim Yılmaz (2018) yaptığı çalışmada güvensiz bağlanma biçimine sahip çocukların problem davranış düzeylerinin güvenli bağlanma biçimine sahip çocuklara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Yiğit’in (2015) yaptığı araştırmanın bulgularına bakıldığında; güvensiz bağlanan çocukların güvenli bağlanan çocuklara oranla davranış sorunlarının görülme sıklığının daha yüksek olduğu ve güvensiz bağlanmaya sahip çocukların annelerinin güvenli bağlanmaya sahip çocukların annelerine oranla psikopatoloji görülme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Güvensiz bağlanmaya sahip çocukların güvenli bağlanmaya sahip çocuklara oranla kavgacı/saldırgan, endişeli/ağlamaklı ve aşırı hareketli/dikkatsiz olma düzeylerinin daha yüksek olduğu bulguları elde edilmiştir. Ayrıca güvensiz bağlanmaya sahip çocukların annelerinin güvenli bağlanmaya sahip çocukların annelerine oranla somatizasyon, okb, depresyon, kaygı ve fobik anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin kişilik özellikleri, evlilik uyumları üzerinde önemli bir etkidir. Ebeveynlerin kişilik özelliklerinin olumsuz olması, evlilik uyumları ve çocuklarının

davranışları üzerinde olumsuz etkiye yol açacaktır. Nitekim, Canbolat'ın (2017) yaptığı araştırmada ebeveynlerin evlilik uyumu azaldıkça çocukların problem davranışlarının arttığı saptanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre; çalışmayan ebeveynlerin *yumuşakbaşlılık* kişilik özelliklerinin çalışanlara göre daha yüksektir. Çalışan ebeveynlerin *düşmanlık*, *dağınıklık* ve *gelişime açıklık* kişilik özellikleri çalışmayanlara göre daha yüksektir. Diğer kişilik özellikleri ise ebeveynin çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Çalışma yaşamının beraberinde getirdiği stres, tükenmişlik, mobbing gibi olumsuz faktörler, bireylerin düşmanlık, dağınıklık kişilik özelliklerini daha baskın hale getirebilir. Çalışmayan bireyler, bu tip olumsuz iş koşullarına maruz kalmadığı için yumuşakbaşlılık kişilik özellikleri çalışan bireylere göre daha çok öne çıkmış olabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuca göre; bir çocuk sahibi olan ebeveynlerin *dışadönüklük* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri, üç ve daha fazla çocuk sahibi olanlara göre daha yüksektir. İki çocuk sahibi olanların *sorumluluk* kişilik özellikleri, üç ve daha fazla çocuk sahibi olanlara göre daha yüksektir. Bir çocuk sahibi olanların *dağınıklık* ve *gelişime açıklık* kişilik özellikleri, iki çocuk sahibi olanlara göre daha yüksektir. Bir çocuk sahibi olanların *gelişime açıklık* kişilik özellikleri, üç ve daha fazla çocuk sahibi olanlara göre daha yüksektir. Diğer kişilik özellikleri ise sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Araştırmanın diğer sonucunda; özel anaokulda eğitim gören çocukların *genel problem davranışları*, *dışa yönelim*, *içe yönelim* ve *antisosyal* problem davranışlarının devlet anaokulunda eğitim gören çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocukların *benmerkezci* problem davranışları ise devam ettikleri anaokulu türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Canbolat (2017) yaptığı araştırmada devlet anaokulunda eğitim gören çocukların dışayönelim davranış düzeylerinin özel anaokuldaki çocuklara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Özbey (2017) yaptığı araştırmada özel anaokulda eğitim gören çocukların yıkıcı problem çözme düzeylerinin devlet anaokulundakilere göre daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Yücesan'ın (2017) yaptığı araştırmada Montessori anaokuluna devam eden çocukların devlet okuluna devam eden çocuklara göre problem çözme becerilerinin daha yüksek; problem davranış görülme durumunun ise daha düşük olduğu belirlenmiştir. Dervişoğlu-Mavi'nin (2007) yaptığı araştırmada devlet okullarında eğitim gören çocukların problem davranışlarının özel okullarda eğitim gören çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kanlıklıçer'in (2005) yaptığı araştırmada ise, çocukların problem davranışları ile okul türü arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Görüldüğü gibi yapılan araştırmalarda birbirinden çok farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmaların sonuçları arasındaki bu farklılıklar örneklem grubundaki demografik farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir. Bazı araştırmaların bir kısmının sonucunda özel anaokulda eğitim gören çocukların problem davranışlarının yüksek çıkması, okul öncesi eğitimdeki kalite farkı ile ilişkili olabilir. Örneğin, devlet anaokulunda öğretmenlerin lisans mezunu olma zorunluluğu, özel anaokullarında ise lise veya önlisans mezunlarının ağırlıklı çalışıyor olması okul öncesi eğitimin kalitesini etkilemiş olabilir. Bu durum da çocukların problem davranışında artışa neden olmuş olabilir.

Araştırmanın diğer sonucuna göre; çocukların *genel problem davranışları*, *dışa yönelim*, *içe yönelim*, *antisosyal* ve *benmerkezci* problem davranışları ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda da benzer sonuca ulaşılmıştır (Canbolat, 2017; Çetintaş, 2015), Gültekin-Akduman, Günindi ve Türkoğlu, 2015; Tarkoçin, 2014; Kızıllık-Kartal, 2014; Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010; Olcay, 2008). Bu durum, kardeş faktörünün çocuklarda olumsuz davranış gelişimine yol açan bir faktör olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuca göre; annesi çalışan çocukların *genel problem davranışları* ve *antisosyal* problem davranışları annesi çalışmayan çocuklara göre daha yüksektir. Çocukların *dışa yönelim*, *içe yönelim* ve *benmerkezci* problem davranışları ise annenin çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Seven'in (2007) yaptığı araştırmada çalışan annelerin çocuklarının çalışmayan annelerin çocuklarına göre daha az davranış problemleri sergiledikleri bulgulanmıştır. Şehirli'nin (2007) yaptığı araştırmada, anneleri çalışmayan çocukların çalışan çocuklara oranla daha uyumsuz oldukları saptanmıştır. Dursun'un (2010) yaptığı araştırmada, çalışmayan annelerin çocuklarında aşırı hareketli/dikkatsiz olma davranışının çalışan annelerin çocuklarına göre daha çok olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kızıllık-Kartal'ın (2014) yaptığı araştırmada, annesi çalışan çocukların aşırı hareketli/dikkatsiz olma davranışının annesi çalışmayan çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Olcay (2008), Ünsal (2010), Erler (2011) ve Yaşar-Ekici'nin (2013) yaptıkları araştırmalarda ise çocukların problem davranışları ile annenin çalışma durumu arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırmanın bu kısmının sonuçları ile yapılmış olan benzer araştırmaların bulguları birbirine paralellik gösterdiği gibi bu araştırmanın bulgularından farklı olan sonuçlara da ulaşıldığı görülmektedir. Bu durum, çocukların problem davranışları

üzerinde ebeveynlerin çalışma durumunun etkisi kadar çalışılan iş koşulları ve niteliği (örneğin; çalışma süresi, iş koşullarının neden olduğu stres, işi severek yapıp yapmama durumu) ile de ilgili olabilir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre; düşük gelirli ailelerin çocuklarının *genel problem davranışları* ve *antisosyal* problem davranışları, orta ve yüksek gelirli ailelerin çocuklarına göre daha yüksektir. Düşük gelirli ailelerin çocuklarının *dışa yönelim* problem davranışları, yüksek gelirli ailelerin çocuklarına göre daha yüksektir. Çocukların *içe yönelim* ve *benmerkezci* problem davranışları ise ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bu sonuç, ebeveynlerin gelir düzeylerinin düşük olmasının çocukları üzerinde olumsuz etki yaptığını dair algılarının oluşmasıyla da ilgili olabilir. Nitekim Bağcı'nın (2013) yaptığı araştırmada gelir durumu düşük olan anne-babaların gelir durumu yüksek olan anne-babalara göre çocuklarında davranış problemlerinin daha fazla olduğunu algıladıkları saptanmıştır. Düşük gelire sahip ailelerin olumsuz hayat koşulları, toplumdaki statüleri ve içinde buldukları sosyal çevresi çocuklarda problem davranışların artmasına neden olabilir. Nitekim, Kılıçarslan'a göre (2006) yoksulluk, çocuğun gelişim sürecinde görülen en yaygın risk faktörüdür.

5.ÖNERİLER

- ✓ Çocukların problem davranışlarının azaltılması amacıyla ailelere ve öğretmenlere çocuklarda görülen davranış sorunları ve bunların ortaya çıkma nedenleri hakkında farkındalık oluşturacak ve bilgilendirici nitelikte eğitimler düzenlenebilir
- ✓ Okul öncesi eğitim kurumlarında aile eğitim çalışmaları çerçevesinde ebeveynlere kişilik özellikleri hakkında bilgilendirici eğitimler yapıp kendi kişilik özelliklerinin farkında olmaları sağlanabilir.
- ✓ MEB ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği ile anne-baba eğitim programları çerçevesinde ebeveyn kişilik özelliklerinin çocuklarının problem davranışları üzerindeki etkisine yönelik eğitimler düzenlenebilir ve konuyla ilgili projeler geliştirebilir.
- ✓ Yerel yönetimler tarafından ebeveyn adaylarına evlenmeden önce kişilik özelliklerinin evlilik süreci ve ebeveynlik rolleri üzerindeki etkileri ile ilgili eğitimler düzenlenebilir.
- ✓ Bu çalışmanın evrenini İstanbul'un Avrupa yakasındaki beş ilçesinde bulunan devlet ve özel anaokulları ve anaokuluna devam eden 4- 6 yaş çocuklar ve aileleri oluşturmuştur. Elde edilen bilgilerin genellenmesi için, büyük bir araştırma ekibi tarafından daha çok sayıda özel, devlet ve ilköğretim bünyesindeki anasınıflarının da dahil edildiği Türkiye genelinde geniş bir örneklem grubuyla yeni bir araştırma yapılabilir.
- ✓ Araştırma kapsamında çocukların problem davranışları ile ilgili bilgiler sadece öğretmenlerden toplanmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda öğretmenlerin yanında çocukla etkileşimde bulunan anne-baba veya çocuğa bakan diğer yetişkinler gibi bilgi kaynaklarından da bilgi toplanabilir.
- ✓ Bu araştırmada, çocukların problem davranış düzeylerini belirlemek amacıyla Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (PKBS-2) kullanılmıştır. Çocukların problem davranış düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş diğer ölçeklerden yararlanılarak konuyla ilgili araştırmalar yapılabilir ve elde edilecek olan bulgular birbirleriyle karşılaştırılabilir.
- ✓ Bu araştırmada, ebeveynlerin kişilik özelliklerinin çocuklarının problem davranışları ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılacak diğer araştırmalarda okul öncesi öğretmenlerinin kişilik özellikleri ile çocukların problem davranışları arasındaki ilişki incelenebilir.
- ✓ Farklı ülke ve farklı kültürlerdeki çocuklar ve ebeveynlerinin kişilik özellikleri ve problem davranışlarının ele alındığı uluslararası çapta karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Aktaş, A. (2006). "Farklı Kültürlerdeki Yöneticilerin Kişilik Özelliklerine Dayanarak Liderlik Anlayışlarının Belirlenmesi: Türk ve Amerikan Otel Yöneticilerinin Karşılaştırmalı Analizi", Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Alisinanoğlu, F. & Kesicioğlu, O.S. (2010). "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranış Sorunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Giresun İli Örneği)", Kuramsal Eğitimbilim, 3(1), 93-110.

Aunola, K. & Nurmi, J.E. (2005). "The Role Of Parenting Styles In Children's Problem Behavior", Child Development, 76(6), 1144 – 1159.

Bağcı, C. (2013). "Anne-Babaların Akılcı Olmayan İnançlarının Aile İşlevi Ve Çocuklardaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

- Balcioğlu, İ. (2000). Şiddetin Doğa Ve Kültürel Kaynakları: Biyolojik, Psikolojik Ve Sosyolojik Açından Şiddet, (Ed.: Balcioğlu), Yüce Yayın Dağıtım, İstanbul:
- Bilge, R.(2013). “Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Tanısı Olan Çocukların Anne Babalarının Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi”,Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bolattekin, A. (2014). “Anne-Babanın Bağlanma Stilleri Anne-Baba Tutumları Ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Brown, J. (2007). “Time, Space And Gender: Understanding ‘Problem’ Behaviour in Young Children”, Children & Society, 21, 98–110.
- Caldarella, P. & Merrell, K.W.(1997).”Common Dimensions of Social Skills of Children and Adolescents: A Taxonomy of Positive Behaviors”, School Psychology Review, 26(2), 264–268.
- Canbolat, N.A. (2017). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Beceri Ve Problem Davranışları İle Ebeveynlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çebi, Ş. (2017). “60-72 Aylık Çocukların Davranış Sorunlarını Ve Kendilik Algılarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çetintaş, S. (2015). “5 Yaş Çocuklarında Görülen Davranış Problemleri İle Annelerin Çocuklarına Uyguladıkları Disiplin Yöntemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davenport, B.R.; Hegland, S. & Melby, J . N. (2008). “Parent Behaviors in Free-Play And Problem-Solving Interactions in Relation To Problem Behaviors in Preschool Boys”, Early Child Development and Care, 178(6), 589–607.
- Dayıoğlu, İ.E. (2017). “Ebeveynlerde Kişilik Tipolojisi İle Şiddet Davranışı Ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, B. (2017). “Evli Bireylerin Kişilik Özelliklerine Göre Bilinçli Farkındalık Düzeylerinin Ve Evlilik Doyumlarının İncelenmesi”, Yüksek lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dervişoğlu-Mavi, C. (2007). “Okulöncesi Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının, Sosyal Becerilerini Ve Problem Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dursun, A. (2010). “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eratay, E. (2011). “Okul Öncesi Çocuklarında Davranış Problemleri”, Education Sciences, 6(3), 2347-2362.
- Erler, Ö. (2011). “Ebeveyn Kabul Reddi İle 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Goldberg, L.R. (1999). A Broad-Bandwidth, Public Domain, Personality Inventory Measuring The Lowerlevel Facets of Several Five-Factor Models: Personality Psychology in Europe, Tilburg University Press, Netherlands.
- Goldberg, L.R.; Johnson, J.A.; Eber, H.W.; Hogan, R.; Ashton, M.C.; Cloninger, R. & Gough, H.G. (2006). “International Personality Item Pool and The Future of Public-Domain Personality Measures”, Journal of Research in Personality, 40, 84–96.
- Gözübüyük, N. (2015). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Davranış Sorunlarının Anne-Baba Tutumu Ve Öz Kontrol İle İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Güllecı, V. (2017). “4-5 Yaş Çocukların Sosyal Beceri Ve Problem Davranışlarının Annelerin Okul Öncesi Eğitime Katılımları Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Gültekin-Akduman, G & Türkoğlu, D. (2013). “Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Babaların Babalık Rollerini Algılamaları İle Çocuklarının Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi, 1(1), 1-17.
- Güneri-Yöyen, E.(2016). “Uluslararası Kişilik Envanteri(IPI) Kısa Versiyonunun Türkçe’ye Uyarlanması: Güvenirlik Ve Geçerlilik Analizi”, International Journal of Social Sciences and Education Research. 2(4), 1311-1313.
- Hyde, J.S.; Else-Quest, N.M.; Goldsmith, H.H. & Biesanz, J.C. (2004). “Children’s Temperament And Behavior Problem Predict Their Employed Mothers’ Work Functioning”, Child Development, 75(2), 580-594.
- İnanç,L.; Altıntaş,M. & Barış,T. (2017). “Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Kişilik Yapıları Arasındaki İlişki”, International Journal of Social Sciences and Education Research. 3(5), 1731-1745.
- John,O.P.; Hampson,S.E. & Goldberg,L.R.(1991). “The Basic Level In Personality-Trait Hierarchies:Studies Of Trait Use And Accessibility And Social Psychology”, Journal Personality and Social Psychology. 60(3), 348-361.
- Jung, E.; Raikes, H.H. & Chazan-Cohen, R. (2013). “Maternal Depressive Symptoms And Behavior Problems in Preschool Children From Low-Income Families: Comparison Of Reports From Mothers And Teachers”, Journal of Child & Family Studies, 22,757–768.
- Jun-Li-Chen, J. (2008). “Gender Differences in Externalising Problems Among Preschool Children: Implications For Early Childhood Educators”, Early Child Development and Care, 463-474.
- Kanlıklıçer, P. (2005). “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, A. (2010). “İlköğretim Öğrencilerinin Anne - Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keane, S.P. & Calkins, S.D. (2004). “Predicting Kindergarden Peer Social Status From Toddler And Preschool Problem Behavior”, Journal of Abnormal Child Psychology, 32(4) 409-423.
- Kerr, D.C.R.; Lopez, N.L.; Olson, S.L. & Sameroff, A.J. (2004). “Parental Discipline And Externalizing Behavior Problems İn Early Childhood: The Role Of Moral Regulation And Child Gender”, Journal of Abnormal Child Psychology, 32(4), 369- 383.
- Kılıçarslan, F. (2006). Çocuk ve Aile Sorunlarının Terapi ile Tedavisi, (1. Baskı), Nobel Yayınları, Ankara.
- Kılınç, N.(2016). “5-6 Yaş Çocukların Sosyal Beceri Ve Problem Davranışları İle Oyun Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Kırcaali-İftar, G.; Erbaş, D. & Tekin-İftar, E. (2011). İşlevsel Değerlendirme: Davranış Sorunlarıyla Başa Çıkma ve Uygun Davranışlar Kazandırma Süreci, (5. Baskı), Kök Yayıncılık, Ankara.
- Kızılışık-Kartal, G. (2014).”Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların Davranış Sorunları İle Annelerinin Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Klimstra, T.A. (2012). “The Dynamics of Personality And Identity in Adolescence”, Euro J Dev Psycho. 9, 472-484.
- Köyceğiz, M. (2017). “Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin İletişim Becerileri Ve Çatışma Eğilimleri İle Çocuklarının Sosyal Becerileri Ve Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurdek, L. A. (2003). “Correlates of Parents’ Perceptions of Behavioral Problems in Their Young Children”, Applied Developmental Psychology, 24: 457-473.
- Kuruçay, R. (2012). “Babanın Durumsal Ve Kişilik Özellikleriyle Erkek Ergen Çocuklarının Gerçekleştirdiği Kuraldışı Davranışların Türü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kwon, J.Y. (2007). "The Relationship Between Parenting Stres, Parental Intellegence And Child Behavior Problems in A Study Of Korean Preschool Mothers", *Early Childhood Development and Care*, 177 (5), 449-460.
- Meagher, S.M.; Arnold, D.H.; Doctoroff, G.L.; Dobbs, J. & Fisher, P.H. (2009). "Social-Emotional Problems İn Early Childhood And The Development of Depressive Symptoms İn School-Age Children", *Early Education and Development*, 20(1), 1-24.
- Merrell, K.W. (1995). "An Investigation of The Relationship Between Social Skill and Internaziling Problem İn Early Childhood: Construct Validity of The Preschool and Kindergarten Behavior Scales", *Journal of Psychocducational Assesment*, 13, 230-240.
- Merrell, K.W. (2001). *Helping Students Overcome Depression And Anxiety: A Practical Guide*, (4. Editions), Guilford Press, New York.
- Merrell, K.W. (2003). *Preschool and Kindergarten Behavior Scales. Second Edition. Examiner's Manual, Pro-ed, An International Publesher.*
- Olçay, O.(2008). "Bazı Kişisel Ve Ailesele Değişkenlere Göre Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Yetenekleri Ve Problem Davranışlarının Analizi", *Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.*
- Özbey, S. (2009). "Anaokulu Ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nin (PKBS-2) Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması Ve Destekleyici Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi", *Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Özbey, S. (2012). "Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocuklarını Sosyal Beceri Ve Problem Davranışlarının Okul Ve Ev Ortamına Göre İncelenmesi", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 21-32.
- Özbey, S. (2017). "A Study on The Relation Between The Value Behavior And Problem Solving Skills of The Preschool Chilren", *European Journal of Education Studies*, 3(4), 1-19.
- Özbey, S. & Alisinanoğlu, F. (2009). "Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 493-517.
- Parsak, B. (2015). "Ebeveyn Tutumları İle Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranış Problemleri Arasındaki İlişkide Çocukların Empati Ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Rolü", *Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.*
- Poyraz, H. & Özyürek, A. (2005). "Okul Öncesi 5-6 Yaş Çocukların Problem Davranışları Ve Ebeveyn Disiplin Yöntemlerinin İncelenmesi," *Milli Eğitim Dergisi*, 33(166).
- Prinzle, P.; Onghena, P.; Hellinckx, W.; Grietens, H.; Ghesoquiere, P. & Colphin, H. (2004). "Parents And Child Personality Characteristics As Predictors of Negatif Discipline And Externalizing Problem Behavior İn Children", *European Journal of Personality*, 18, 73-102.
- Raver, C., Cybele, J.; Stephanie, M.; Li-Grining, C.; Zhai, F. & Metzger, M.W. (2009). "Targeting Children's Behavior Problems İn Preschool Classrooms: A Cluster-Randomized Controlled Trial", *Journal od Consulting and Clinical Psychology*, 77(2), 302-316.
- Rizzo, C. M. (2013). *Preschool Behavior Problems: Antecedent Factors of Family Structure, Family Change, And Parenting Behaviors*, Colorado State University.
- Samarakbody, D.; Fernando, D.; McClure, R.; Perera, H. & Silva, H.D. (2012). "Prevalence of Externalizing Behavior Problems in Sri Lankanka Preschool Children: Birth, Childhood And Sociodemographic Risk Factors", *Soc Psychiatr Epidemiol.*, 47,757-762.
- Seven, S. (2007). "Ailesele Faktörlerin Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Davranış Problemlerine Etkisi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 477-499.
- Somer,O.; Korkmaz, M. & Tatar,A. (2011). *Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli Ve Beş Faktör Kişilik Envanteri*, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- Sop, A.(2016). "Ebeveyn Tutumları, Davranış Problemleri Ve Okula Hazır Bulunuşluk Arasındaki İlişkinin Öz Düzenlemenin Aracılık Etkisi İle İncelenmesi", *Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*

- Şehirli, N. (2007). “Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin Geliştirilmesi Ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tabak, A.; Basım, N.; Tatar, İ. & Çetin, F. (2010). “İzlenim Yönetimi Taktiklerinde Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Rolü: Savunma Sanayiinde Bir Araştırma, Ege Akademik Bakış, 10 (2), 539-557.
- Tarçoçin, S.(2014). “Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 48-66 Aylık Çocukları Olan Ebeveynlerin Çocukları İle İletişim Kurma Düzeyleri Ve Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taşın-Yeter, S. (2010). “5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Karşılaşılan Davranış Problemlerinin Ve Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi (Sakarya İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Tuzcu, A. (2017). “Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu Ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uyanık-Balat, G.; Şimşek, Z. & Akman, B. (2008). “Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Davranış Problemlerinin Anne Ve Öğretmen Değerlendirilmeleri Açısından Karşılaştırılması”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34, 263-275.
- Ünsal, F.Ö.(2010). “Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Duygusal Uyumları İle Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Velderman, M.K.; Bakermans-Kranenburg, M.J.; Juffer, F.; Ijzendoorn, M. H.V.; Mangelsdorf, S.C., & Zevalkink, J. (2006). “Preventing Preschool Externalizing Behavior Problems Through Video-Feedback Intervention in Infancy”, Infant Mental Health Journal, 27(5), 466–493. 230.
- Yaşar-Ekici, F. (2013). “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Aile Katılım Çalışmalarına Katılan Ve Katılmayan Ailelerin Çocuklarının Sosyal Beceri Ve Problem Davranışlar Açısından Karşılaştırılması”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, İ. (2018). “Okul Öncesi Dönemde Çocukların Bağlanma Biçimi İle Sosyal Beceri Ve Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yiğit, E. (2015). “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bağlanma Örüntüsünün Davranış Problemleri Ve Ebeveyndeki Psikopatolojik Belirtiler Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yücesan, Y. (2017). “Montessori Eğitiminin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Problem Çözme Becerileri Ve Problem Davranışları Üzerine Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Yüksek-Usta, S. (2014). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Davranış Problemlerinin Anne-Çocuk Ve Öğretmen-Çocuk İlişkileri Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.